

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALARNI
TARBIYALASHDA MILLIY URF- ODATLARNI O'RNI

Jizzax davlat pedagogika universiteti
o'qituvchisi
Zoirova Maxarram Yoqubovna

Annotatsiya: Bugungi yosh avlodlarimiz o'z taqdirini chinakkam egasi, o'z tarixining ijodkori, o'ziga xos milliy qadriyatlarini sohibi sifatida odob-ahloqimiz namunasi asosida ish tutadilar. Ushbu maqolada milliy urf odatlarni maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasidagi ahamiyati haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: etnik makon, milliy qadriyatlar tizimi, umumisoniy qadriyatlarni shakllantirish, taraqqiyot, madaniyati, ma'naviyati, urf-odatlari, an'analari, barkamol avlod.

Аннотация: Современное молодое поколение - истинный хозяин своей судьбы, творец своей истории, обладатель собственных национальных ценностей, действующий на основе нашей морали. В статье рассматривается значение национальных традиций в воспитании дошкольников.

Ключевые слова: этническое пространство, система национальных ценностей, формирование общечеловеческих ценностей, развитие, культура, духовность, обычаи, традиции, гармонично развитое поколение.

Annotation: Today's young generation is the true owner of their destiny, the creator of their history, the owner of their own national values, acting on the basis of our morals. This article discusses the importance of national traditions in the upbringing of preschool children.

Keywords: ethnic space, system of national values, formation of universal values, development, culture, spirituality, customs, traditions, harmoniously developed generation.

Bugungi kunda ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya sifatini takomillashtirish, har tomonlama ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalangan barkamol shaxslarni voyaga yetkazish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri desak adashmagan bo'lamiz. Bu ustuvor masala yuzasidan davlatimiz rahbariyati tomonidan ko'plab chora-tadbirlar amalga oshirilib kelinmoqda. 2017 yil 13 yanvar kuni O'zbekiston

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 5. May 2024

Respublikasi qurolli kuchlari tashkil etilganining 25-yilligi munosabati bilan vatan himoyachilariga bayram tabrigida ham Prezidentimiz SH.M.Mirziyoyev yoshlarimizni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bo'yicha uzluksiz olib boriladigan ishlar biz uchun dolzarb ahamiyatga egaligi, vatanparvarlik har bir davlat hayotining ma'naviy asosi hisoblanaishi va jamiyatni har tomonlama rivojlantirish borasida eng muhim safarbar etuvchi kuch sifatida namoyon bo'layotganligi, fuqarolarimizda bizga mutlaqo yot bo'lgan zararli ta'sirlarga qarshi mustahkam immunitetni shakllantirish va Vatanimiz taqdiri uchun mas'uliyat tuyg'usini mustahkamlash bo'yicha aniq chora-tadbirlarni ko'rishimiz zarurligini ta'kidlangan.

Milliy qadriyalar millatning tabiiy-tarixiy rivoji, ijtimoiy turmushi, yashash tarzi, o'tmishi, kelajagi, madaniyati, ma'naviyati, urf-odatlarini, an'analari, tili u vujudga kelgan xudud va boshqalar bilan uzviy bog'langan. Ular xilma-xil shakllardan, bir-biri bilan uzviy aloqada namoyon bo'ladi, o'ziga xos milliy qadriyatlar tizimini tashkil qiladi. Bu tizimda tabiiy-tarixiy birlikni ta'minlovchi qadriyatlar - qon-qardoshlik, madaniy ma'naviy yaqinlik, o'tmish va ma'naviy meros, ona yurt urf odatsi va boshqalar nisbatan barqaror bo'lib xisoblanadi. Ular milliy qadriyatlar tizimida tarixiy jarayonlar davomida tez o'zgarib turadigan ba'zi kundalik yoki amaliy ahamiyatga molik bo'lgan qadriyatlarga nisbatan, milliy qadriyatlar tizimi, o'z o'rnini va ahamiyatini uzoqroq saqlab qolishi bilan bog'liq xususiyatni ifodalaydi.

Mustaqillik milliy g'urur, vatanga yurtga muhabbat, fidoiylilik, mehr - shafqat, oqibat, ota - onaga hurmat urf odatlarini kamol toptirishda cheksiz imkoniyatlar yaratdi. Mehr - shafqat, oqibat, o'zbekona hislat, hayot mazmuni. Dunyodagi xalqlar orasida aynan shu millatning borligi, mavjudligi, betakrorligi “Ko'hna tarix shodasida bitta marjon o'zbekim” (E.Vohidov) sifatida zohirligi har qanday kishi uchun ahamiyatga ega bo'lishi tabiiy. Millat har qanday milliy qadriyatning obyektini, milliy qadriyatlar tizimini tayanadigan ijtimoiy asosdir. “Millat” atamasi qadriyat obyektini sifatida tushunilganida, bir-biri bilan qon qardosh xalqlarga nisbatan ishlatiladigan “turkiy xalqlar”, “slovyanlar”, “roman xalqlari” kabilarga umummilliylik darajasi mos keladi. Millat bir tomondan, o'zining qadriyatlarini mutassil vujudga keltirib turadi, o'tmishdan kelajakka rivojlanish jarayonida ularni doimiy takomillatirib, yangi- yangi qirralarni shakllantirib turadi, ikkinchi tomondan esa, uning o'zi ham mavjud qadriyatlar tizimi ta'miri ostida o'zgarib va rivojlanib boradi.

Milliy qadriyatlar va ularning aloqadorligini ifodasi bo'lgan qadriyatlar tizimi, millatning o'zi bilan birga tarix silsilalari, zamona zayillari, turli ijtimoiy va siyosiy

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 5. May 2024

jarayonlar orasidan o‘tmishdan kelajakka tomon o‘tib turadi. Bu qadriyatlar ko‘proq millatning etnik xususiyatlari va etnik makoni bilan bog‘liq. Xalqning ijtimoiy taraqqiyoti esa ularning milliy etnik qadriyatlari ravnaqi bilan o‘zviy aloqadorlikda davom etadi. Har bir xalq yoki millat, o‘ziga xos rang-barang qadriyatlarni takomillashtirib borishi natijasida, umumisoniy qadriyatlarni shakllantirib, uning qirralarini rivojlantirib boradi. Milliy qadriyatlar faqat qadriyatga ko‘ra faqat tor doirada saqlanib qolmaydi, balki, ravnaq topib turmush jarayonida muttasil yangilanib, boshqa xalqlar qadriyatlarini yutuqlari bilan boyib boradi. Maktabgacha ta‘lim bola shaxsini sog‘lom va yetuk, shu bilan birga maktabga tayyorlagan holda shakllantirish maqsadini ko‘zlaydi. Maktabgacha ta‘lim tashkilotlarida tarbiya berishning bosh maqsadlaridan yana biri, maktabgacha ta‘lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarda milliy g‘ururni shakllantirishdir. Milliy urf odatlarni maktabgacha ta‘lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari qalbiga singdirishdan maqsad: bolalar qalbiga sevish va faxrlanish, g‘ururlanish urf odatsini o‘yg‘otish. Negaki milliy g‘urur xalqimizning milliy qadriyatlari, urf-odatlari, o‘z ona tiliga asoslangan. Shu bois, maktabgacha ta‘lim tashkiloti tarbiyalanuvchilarida milliy urf odatlarni shakllantirishning mavjud holati o‘rganilishi lozim.

Millat-o‘zining qadriyatlarini vujudga keltirib, ularning yangi-yangi qarralarini va jihatlarini sayqallashtirib, taraqqiyot jarayonida tamokillashtirib turishi o‘z qadriyatlarining haqiqiy egasi, makon va zamondagi ilgarilama xarakterdan iborat o‘zgarishlar jarayonida ularni o‘tmishdan kelajakka tomon yetkazib boradigan eng asosiy obyektidir. Millatni milliy qadriyatlarning obyekt va subyekti sifatida tushunish, u bilan bog‘liq milliy qadriyatlar tizimini ilmiy tahlil qilish, millatning o‘zini ijtimoiy qadriyat sifatida qarash imkonini beradi. Bu esa milliy qadriyatlarning namoyon bo‘lishi, tarixiy rivojlanish jarayonida o‘tmishdan kelajakka tomon xarakterini taxlil qilishga imkon yaratadi. Milliy qadriyatlar: kishilarning tabiiy, tarixiy va ijtimoiy birligini ta‘minlaydigan etnik makonda shakllanadi, rang-barang tarzda, tarli shakllarda namoyon bo‘ladi, kishilarning ongiga, hayot tarziga o‘ziga xos tarzda ta‘sir qiladi:

1. kishilarning o‘zaro munosabalarida, ijtimoiy faoliyatlarida ko‘zga tashlanib turadi hamda ana shu munosabat, faoliyat, maqsad, ehtiyoj va intilishlar uchun ma‘naviy asos bo‘ladi;

2.moddiy, ma'naviy, iqtisodiy, siyosiy va boshqa sohalarda muayyan natija sifatida yuzaga kelishlari, kishilar uchun zaruriyat sifatida o'ziga xos ahamiyat kasb etishlari, ularga foyda keltirishlari xam mumkin;

3.jtimoiy rivojlanish jarayonida o'zgarib, takomillashib, rang-barang jihatlar avloddan-avlodga o'tadi, meros qoladi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablarining bajarilishiga erishishdan, ya'ni maktabga jismonan sog'lom, aqlan va ma'nan yetuk, jamiyatning turli a'zolari bilan muloqotda bo'la oladigan, borliqni aniq idrok etadigan, hayotga ijtimoiy jihatdan moslashuvchi, umummilliy qadriyatlarimizni qadrlaydigan, shuningdek, mustaqil va ongli yashaydigan bolani tayyorlashdan iborat. Bolalar qalbida o'z xalqiga muhabbat va hurmat urf odatlarini tarkib toptirish, milliy g'ururni tarbiyalash, ularga o'zbek xalqining mehr-oqibatli, mehmondo'st, mehnatsevar va kamtarin ekanligini singdirish, O'zbekistonning mustaqilligi, madhiyasi, gerbi va bayrog'i haqidagi bilimlarni shakllantirib borish maqsadga muvofiqdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida milliy urf odatlarni shakllantirish maqsadida o'tilayotgan mashg'ulotlar mavzulari bolaning har tomonlama rivojlanishiga, yuksak odob-axloqli, milliy g'ururli komil inson bo'lib tarbiyalashiga yordam bermog'i lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga qo'yiladigan “Davlat talablari”. 2018-yil 3-iyul, ro'yxat raqami 3032.

2. “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining 2018-yil 7-iyuldagi 4-sonli hay'at yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan va nashr etilgan dasturi.

3. Uzluksiz ma'naviy tarbiya Konsepsiyasi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrda 1059-son Qarori. Toshkent .

4. . Mavlonova R., Raxmonqulova N., Normuradova B.Tarbiyaviy ishlar metodikasi. O'quv qo'lanma. - Toshkent, Tib-kitob. 2010.

5. Хасанова, Г. (2021). Олий таълим муассасалари педагогларининг Креатив қобилиятларини ривожлантиришнинг мазмуни. Academic Research in Educational Sciences, 2(1), 778-782

6. М.Усмонова. Ўқувчи шахсига йўналтирилган педагогик технологиялар Таълим технологиялари. 2016 йил. 4-сон.

7. Abdurakhmonovna, N. M. (2020). Methodology of giving professional knowledge to future teachers. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(5), 1378-1383.